

บทที่ 3 ระเบียบวิธีเกี่ยวกับการเขียน

วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบต่าง ๆ

นักภาษาศาสตร์ไม่เพียงแต่จะทำการศึกษาทฤษฎีไวยากรณ์ชนิดต่าง ๆ ดังกล่าวเท่านั้น หากได้คิดค้นวิธีสอนภาษาขึ้นมาด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างแท้จริง วิธีสอนภาษาจึงเกิดขึ้นตามความเชื่อในทฤษฎีไวยากรณ์ที่คิดขึ้น เช่น นักภาษาศาสตร์กลุ่ม Traditional เน้นด้านความหมายคำ และหน้าที่ของคำที่อยู่ในประโยค จึงเกิดวิธีสอนแบบแปลขึ้น นักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้างมีความเชื่อทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviorism) คือเชื่อว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องของการเรียนรู้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้น (stimulus) และการตอบสนอง (response) การทำซ้ำจึงเกิดวิธีสอนแบบฟัง-พูด ส่วนนักภาษาศาสตร์พวกไวยากรณ์ปริวรรต (Transformationalists) เชื่อว่า ความคิดจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ และภาษาไม่ได้อยู่ที่การออกเสียงเท่านั้น แต่ถือว่าระบบการเรียงคำและความหมายเป็นสิ่งสำคัญมากกว่า ทฤษฎีนี้จึงก่อให้เกิดวิธีสอนให้ผู้เรียนรู้จักถอดความของประโยค หรือการใช้ประโยครูปอื่น ๆ ที่มีความหมายเหมือนกัน เน้นการเรียนกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์และคำศัพท์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปประโยค จึงเกิดวิธีสอนแบบปริวรรตขึ้น

วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่างก็มีทั้งข้อดี-ข้อเสีย หากผู้เรียน ผู้สอนรู้จักนำเอาข้อดีของแต่ละวิธีสอนมาประยุกต์ใช้ ก็จะทำให้การเรียนรู้อังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

1. วิธีสอนแบบแปล (Translation Method)

การสอนวิธีนี้บางทีก็มีคนเรียกว่า วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar Translation) การที่มีชื่อเรียกว่าไวยากรณ์และแปลนี้ ก็เพราะเป็นวิธีการสอนที่เน้นในเรื่องกฎเกณฑ์และข้อยกเว้นต่าง ๆ ในการใช้ภาษา และเน้นที่การแปลความหมายเป็นหลัก หมายความว่าผู้เรียนจะต้องสามารถแปลประโยคหรือคำพูดต่าง ๆ ออกเป็นภาษาของตนเองหรือแปลภาษาของตนเองออกเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างแคล่วคล่องและถูกต้อง และการที่จะมีความสามารถแปลได้ ผู้เรียนก็ต้องรู้ศัพท์มาก และต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องไวยากรณ์อีกด้วย

การสอนไวยากรณ์นั้นก็สอนแบบให้ท่องจำกฎเกณฑ์และชื่อศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในไวยากรณ์ มากกว่าที่จะสอนให้รู้จักโครงสร้างของภาษาอังกฤษว่าเป็นอย่างไร เช่น ผู้เรียน

จะต้องท่องจำให้ได้ว่า ในเรื่องของ Present Simple นั้น ถ้าประธานเป็นเอกพจน์บุรุษที่ 3 กริยาจะต้องเติม s เป็นต้น แต่เมื่อถึงเวลาที่จะเขียนหรือใช้ประโยคในลักษณะดังกล่าว ผู้เรียนก็ยังคงใช้ไม่ถูกต้องอยู่นั่นเอง เพราะไม่เข้าใจว่าเอกพจน์บุรุษที่สามเป็นอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเวลาสอนผู้สอนก็ใช้ภาษาของผู้เรียนอธิบายกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ ไปตามตำรา โดยไม่มีการพยายามให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้น ส่วนการสอนคำศัพท์ก็สอนกันแต่เพียงความหมายว่า ศัพท์ภาษาอังกฤษคำนี้ตรงกับภาษาไทยว่าอะไร เช่น book แปลว่า “หนังสือ” “bird” แปลว่า “นก” ซึ่งคำแปลเหล่านี้ผู้เรียนจะท่องจำให้ได้เท่านั้น แต่จะไม่สนใจเลยว่า คำศัพท์ต่าง ๆ เหล่านี้เมื่ออยู่ในรูปประโยคชนิดต่าง ๆ แล้วจะมีลักษณะเช่นใด เป็นการเรียนการสอนชนิดที่เรียกว่า รู้ศัพท์และแปลได้ก็ใช้ได้ ดังนั้นคู่มือที่สำคัญของผู้เรียน นอกเหนือไปจากตำราและคำสอนของครู ก็คือ พจนานุกรม ชนิดภาษาไทย-อังกฤษ เพราะจะต้องนำมาช่วยในการเรียนแปลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนอ่าน ซึ่งก็จะสอนแบบอ่านภาษาอังกฤษไปก่อน เมื่ออ่านจบก็จะย้อนกลับมาแปลให้เด็กฟัง หรือช่วยกันแปลอีกทีหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ไม่ได้ช่วยให้เด็กเข้าใจภาษาอังกฤษเลย เพราะการที่นักเรียนเข้าใจและรู้เรื่องที่ย่านั้นก็คือคำแปลภาษาไทยที่ครูใช้ในการแปลนั่นเอง ไม่ใช่ตัวภาษาอังกฤษที่นักเรียนอ่าน ถ้าครูอ่านเรื่องภาษาอังกฤษให้ฟัง นักเรียนจะบอกว่าไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าครูแปลเป็นไทยให้ฟังแล้วเด็กจะบอกว่ารู้เรื่องและเข้าใจ ซึ่งแท้จริงแล้วความเข้าใจที่เด็กบอกนั้น ก็คือความเข้าใจภาษาไทย มิใช่ภาษาอังกฤษแต่อย่างใด และจากการเรียนการสอนแปลแบบนี้เอง ก็จะนำไปสู่การสอนเขียนที่ยุ่งยากตามมา เพราะนักเรียนทราบแต่ศัพท์ไม่รู้เรื่องลักษณะโครงสร้างประโยคแต่อย่างใด เมื่อนำมาเขียนก็จะเป็นการเขียนที่เกิดจากการนำคำศัพท์นั้น ๆ มาเขียนเรียงกันตามความคิดของตนที่คิดไว้เป็นภาษาไทยก่อน ดังที่ได้พบเห็นเป็นข้อผิดพลาดของนักเรียนไทยอยู่ในปัจจุบันนี้เสมอ ๆ เช่น “เขาไปเดินเล่น” นักเรียนจะเขียนว่า He go walk play โดยเทียบจากคำในภาษาไทยกันเลยทีเดียว โดยขาดความรู้ทางไวยากรณ์ในเรื่องการใช้กริยาของหลายตัวซ้อนกัน หรืออาจจะพบประโยคที่นักเรียนใช้ว่า “The music enjoyed very much” แทนที่จะใช้ว่า “I enjoyed the music very much.” ทั้งนี้ก็เพราะว่านักเรียนจะเขียนเทียบกับภาษาไทยที่เขาพูดว่า “ดนตรีสนุกมาก” หรือตัวอย่างอื่นก็เช่น “เธอสวยมาก” – She beautiful much แทนที่จะเป็น She is very beautiful. “ฉันกลัวคุณ” – I afraid you. แทนที่จะเป็น I am afraid of you.

จากตัวอย่างดังกล่าวก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แต่ความหมายศัพท์หรือการแปลศัพท์นั้น ไม่ช่วยให้การเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนดีขึ้น เป็นแต่นักเรียนใช้คำภาษาอังกฤษได้จริง แต่รูปประโยคทั้งหมดจะเป็นภาษาไทย ซึ่งข้อดีของการสอนแบบนี้จะมีประโยชน์

สำหรับผู้เริ่มเรียนในระยะแรก ๆ เท่านั้น กล่าวคือควรจะนำมาใช้สอนในขณะที่ผู้เรียนยังไม่รู้จักเสียง แบบสร้างและความหมายมากมาย การแปลศัพท์ที่มีความหมายตรงกัน อาจช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้น และไม่เสียเวลามากนัก แต่ขณะเดียวกันครูจะต้องค่อย ๆ ลดการแปลลงทีละน้อย ๆ ในขณะที่นักเรียนเรียนศัพท์มากขึ้น และควรสอนให้รู้จักนำคำและโครงสร้างมาใช้ให้มากขึ้น

ส่วนข้อดีอีกประการหนึ่งของการแปลก็คือ ใช้เป็นเครื่องมือทดสอบความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว ช่วยทำให้ผู้สอนมั่นใจว่า ผู้เรียนเข้าใจอย่างแท้จริง แต่การให้เด็กแปลให้ครูฟังนั้น ควรให้ฝึกแปลเป็นภาษาอังกฤษจะดีกว่า ให้แปลจากอังกฤษเป็นไทย หรือแปลไทยเป็นอังกฤษ

ส่วนข้อเสียของการสอนแบบแปล ก็คงพอจะเห็นกันบ้างแล้วจากข้อที่ว่าทำให้เด็กเขียนภาษาอังกฤษผิด ๆ โดยเฉพาะการแปลจากไทยเป็นอังกฤษ

ส่วนในด้านการอ่านก็เช่นกัน เด็กไม่สามารถจะอ่านและรับรู้เรื่องราวทันทีในขณะที่อ่านคือจะเข้าใจในแบบที่เรียกว่า Reading Comprehension ไม่ได้ แต่จะต้องมีการอ่านเป็นภาษาอังกฤษ แล้วก็แปลประโยคต่าง ๆ ที่อ่านเป็นภาษาไทยอีกทีหนึ่งถึงจะเข้าใจได้ซึ่งทำให้เป็นการเสียเวลา และบางทีอาจจะได้ความหมายที่ไม่ตรงกับภาษาเดิมอีกด้วย

เหตุที่วิธีแปลไม่ควรจะได้รับการสนับสนุนให้นำมาใช้สอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยก็เพราะความจริงของระบบภาษาที่ว่า ภาษาแต่ละภาษาต่างก็มีระบบเป็นของตนเอง ทั้งในถ้อยคำ ศัพท์ สำนวน และโครงสร้าง ความพยายามในการที่จะแปลภาษาหนึ่งออกมาเป็นอีกภาษาหนึ่ง จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ฝืนธรรมชาติอย่างยิ่ง ตัวอย่างง่าย ๆ ที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับอังกฤษก็คือ

นี้	คือ	หนังสือ
(This	is	book)
นี้	คือ	หนังสือ ไซ้ไหม
This	is	book - is this a book?

คำนาม book ในประโยคบอกเล่า ก็แตกต่างกันตรงที่ภาษาอังกฤษจะต้องมี a อยู่เสมอ

ส่วนรูปประโยคคำถามของไทยและอังกฤษก็แตกต่างกัน ภาษาไทยเติมคำที่เป็นคำถามเข้ามาท้ายประโยค ในขณะที่ภาษาอังกฤษใช้คำสลับที่กันก็แสดงเป็นคำถามได้แล้ว

ที่กล่าวมานี้จึงเป็นเพียงตัวอย่างง่าย ๆ อันหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต่างมีระบบของตนที่จะสื่อความหมาย การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความหมายลึกซึ้ง

มากกว่าการที่สื่อความหมายของคำหนึ่งไปยังอีกคำหนึ่งในภาษาของตนเท่านั้น หากแต่จะต้องเรียนรู้ไปถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ระบบเสียง โครงสร้าง เครื่องสื่อความหมายทางไวยากรณ์ คำศัพท์ และสิ่งละเอียดต่าง ๆ อีกมาก

2. วิธีสอนแบบตรง (Direct Method)

วิธีสอนแบบตรงคือ วิธีสอนที่ใช้แต่ภาษาที่เรียนเท่านั้น ไม่มีการใช้ภาษาของผู้เรียนเลย ซึ่งคล้ายคลึงกับวิถีธรรมชาติสำหรับเด็กไทยที่เรียนภาษาอังกฤษ การเรียนการสอนในชั้นเรียน ก็จะต้องใช้แต่ภาษาอังกฤษโดยตลอด ไม่มีภาษาไทยปะปนเลย ซึ่งก็จะเห็นว่าตรงกันข้ามกับวิธีแปลเลยทีเดียว หลักสำคัญของวิธีนี้ก็คือนักเรียนจะสอนให้ผู้เรียนคิดเป็นภาษาอังกฤษที่ตนเรียน โดยอาศัยจากการฝึกความคิดการใช้ศัพท์ สำนวนต่าง ๆ ในรูปแบบของการสนทนาเป็นสำคัญ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเอาใจใส่กับกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์มากนัก แต่ใช้วิธีเรียนไวยากรณ์จากการฝึกพูดประโยคต่าง ๆ ด้วยปากเปล่าซ้ำ ๆ กัน (Oral approach) คำศัพท์ที่เรียนนั้น ครั้งแรกก็เรียนรู้ความหมายโดยใช้วิธีแสดงของจริงให้ดูประกอบการสอน และจะไม่ปรากฏมีการสอนคำศัพท์เดี่ยว ๆ แต่จะต้องสอนให้อยู่ในรูปประโยคเสมอ เช่น จะสอนคำว่า “a pen” ผู้สอนก็จะชี้ไปที่ปากกา แล้วใช้คำถามคำตอบ ทำให้เด็กทราบว่า “What is this? It is a pen. เป็นต้น ผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ฟังพูดตาม และฝึกพูดจนกระทั่งมีความสามารถใช้ประโยคต่าง ๆ ได้อย่างอัตโนมัติ โดยไม่ต้องหยุดคิดเลย เมื่อผู้เรียนมีความสามารถในการพูดดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็จะสอนความรู้ความชำนาญในการอ่านให้เข้าใจ และควบคู่ไปกับสอนการเขียนด้วย

และด้วยการเรียนหลายสิ่งหลายอย่างควบคู่ไปพร้อมกันนี้เอง จึงเป็นจุดอ่อน หรือข้อเสียของวิธีสอนแบบตรง กล่าวคือมุ่งแต่จะให้พูด อ่าน เขียนได้พร้อม ๆ กัน โดยมีได้คำนึงถึงเนื้อหาว่ามีความยาก-ง่าย เหมาะกับวุฒิภาวะของเด็ก และต้องการจะฝึกการพูดเลียนแบบให้ได้ จึงไม่สนใจที่จะสอนโครงสร้างของภาษาอังกฤษแต่อย่างใด และเนื่องจากการสอนความหมายศัพท์ใช้วิธีแสดงให้ดูจากของจริง ดังนั้นเมื่อผู้สอนไปพบคำศัพท์ที่เป็นนามธรรม (abstract) ก็ทำให้ต้องข้ามไป และจากการที่ต้องใช้แต่ภาษาอังกฤษกันโดยตลอดทั้งในการพูด อ่าน เขียน ตลอดจนการอธิบายหลักสำคัญ ๆ จึงเป็นการยากที่จะทราบว่า เด็กคนใดเข้าใจได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใดจึงเกิดปัญหาที่ผู้เรียนต้องเดาความหมายเอาเอง ซึ่งก็อาจทำให้มีทั้งที่เข้าใจถูกและเข้าใจผิดได้

อย่างไรก็ตามการสอนวิธีแบบตรงนี้จะใช้ได้ผลดี ถ้าจำนวนนักเรียนในชั้นมีน้อย และผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในเรื่องภาษาเป็นอย่างดี ดังจะสรุปได้จากความคิดเห็นของ Reivers ที่กล่าวว่า¹ “The method made great demands on the energy of the teacher. He had

¹ Rivers, W. M. Grammar in Foreign language teaching. Modern Language Journal, 1968 Vlo. 52

of necessity to be fluent in the language, and very resourceful, in order to make meaning clear in a variety of ways without resorting at any time to the use of the student's native language.

3. วิธีสอนแบบเลียนและจำ (Mim-Mem Method)

วิธีนี้เรียกตามภาษาเดิมว่า “Mim-Mem” ซึ่งเป็นคำย่อที่ย่อมาจาก mimicry หมายถึง การเลียนแบบ กับคำว่า memorization คือการจดจำเป็นวิธีสอนที่ใช้กับทหารอเมริกัน ในระหว่าง สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งสหรัฐอเมริกาเห็นความจำเป็นที่จะให้ทหารเรียนภาษาต่างประเทศ มาก และต้องให้เรียนรู้โดยเร็วที่สุด เนื่องจากจะต้องส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการในต่างประเทศ หลายแห่งด้วยกัน และทหารเหล่านี้จะเข้าไปปฏิบัติการได้ดีก็จำเป็นต้องรู้ภาษาประจำชาตินั้น ๆ ให้ลึกซึ้งพอสมควร เพราะถ้าหากความเข้าใจไม่ลึกซึ้งพอแล้ว อาจนำความหายนะมาสู่ประเทศ ชาติได้ และเนื่องจากมีเวลาฝึกอบรมไม่มากนักเพราะจะต้องไปปฏิบัติการทางสงครามอย่าง รีบด่วน จึงได้มีการขอร้องให้นักภาษาศาสตร์ทำการค้นคว้า วิจัย จัดสร้าง แบบตำรา และ วิธีเรียนขึ้น เพื่อให้สนองความต้องการ และจากการค้นคว้าของบรรดานักภาษาศาสตร์เหล่านี้ นี้เอง จึงทำให้การสอนภาษาก้าวหน้าไปอย่างมาก วิธีสอนที่นักภาษาศาสตร์เห็นพ้องต้องกัน ก็คือ ให้ผู้เรียนรู้จักโครงสร้างของภาษาโดยอาศัยแบบฝึกหัดที่คัดเลือกดีแล้ว และที่สำคัญก็คือ ให้มีเจ้าของภาษา (informant) มาออกเสียงในภาษานั้น ๆ ให้ฟังโดยตรงและให้ผู้เรียนเลียนออก เสียงตาม และมีครูผู้รู้หลักภาษาศาสตร์อธิบายตามหลักวิชาซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในการเรียนนั้นจะต้อง เอาใจใส่เรื่องระบบเสียงเป็นพิเศษ ผู้เรียนจะต้องเรียนให้รู้ และใช้ได้ถูกต้องจริง ๆ ทั้ง ในเวลาฟังและพูด การสอนเน้นให้ผู้เรียนพูดประโยคต่าง ๆ เลียนแบบครูผู้สอน และต้องมีการ ท่องจำคำสนทนาสั้น ๆ ที่จะใช้เป็นประโยชน์ในการที่ทหารจะต้องออกไปประสบจริง ๆ การสอน โดยวิธีนี้ได้ผลดีมาก ผู้เรียนเองก็มีความรู้สึกว่าการเรียนภาษาต่างประเทศโดยวิธีนี้ได้รับ ประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง ๆ จึงได้มีการยึดถือเป็นแนวความคิดนำเข้ามาใช้ปรับปรุงเสริม สร้างการเรียนแบบยึดหลักภาษาศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาต่อมาภายหลังด้วย และกลายมาเป็นวิธีสอนแบบใหม่ที่เราเรียกกันว่า วิธีสอนตามหลักภาษาศาสตร์นั่นเอง

4. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audiolingual Approach)

ก่อนที่วิธีสอนนี้จะมีชื่อว่า The Audiolingual approach นั้น เดิมมีชื่อเรียกกันว่า Aural – Oral approach และต่อมามีผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์และการสอนชื่อ Nelson Brooks เห็นว่า ชื่อนี้เมื่อออกเสียงแล้ว ทำให้ผู้ฟังเกิดความสับสน จึงเสนอให้เรียกวิธีสอนนี้เสียใหม่ว่า Audio – Lingual ซึ่งก็มีความหมายคงเดิมคือ ฟัง-พูด การสอนวิธีนี้ยึดทฤษฎีที่ว่าภาษาทุกภาษาในโลกนี้ ย่อมมีระบบเสียง โครงสร้าง และความหมายเป็นของตนเอง โดยเฉพาะ ยึดหลักจิตวิทยาการ

เรียนรู้แบบศึกษาพฤติกรรม ซึ่งเชื่อว่าภาษานั้นเป็นพฤติกรรม เมื่อผู้เรียนมีสิ่งเร้าซึ่งเกิดโดยครูเป็นผู้ให้แบบอย่างทางภาษาโดยการพูดหรือการเขียน เมื่อผู้เรียนฟัง หรืออ่านแล้ว ก็จะมีพฤติกรรมโต้ตอบโดยการพูด และเขียนเป็นต้น กล่าวโดยสรุปหลักสำคัญของการสอนแบบ audio – lingual ก็คือ

1. เนื่องจากเชื่อว่าการพูดจะต้องเกิดขึ้นมาก่อนภาษาเขียน ฉะนั้นในการเรียนการสอนจึงควรฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ยิน ได้ฟัง รู้จักการแยกเสียงที่แตกต่างนั้น และฝึกพูดเป็นการโต้ตอบ

2. จะต้องฝึกฝนภาษาที่เรียนโดยการกระทำซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติ

3. ควรมีการสอนเปรียบเทียบระบบเสียงและโครงสร้างของทั้งสองภาษา คือ ภาษาอังกฤษกับภาษาของผู้เรียน (ภาษาไทย) เพื่อให้ผู้สอนได้เห็นข้อคล้ายคลึงและแตกต่าง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปฝึกฝนนักเรียน กล่าวคือถ้าเสียงใดหรือแบบประโยคใดคล้ายกัน ผู้สอนก็ไม่ต้องเสียเวลาฝึกมากนัก เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็ว ตัวอย่างเช่น d ตรงกับเสียงด ในภาษาไทย เป็นต้น ฉะนั้นในการฝึกการออกเสียงคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษร d ก็จะได้ไม่ยากนัก เช่น ในคำว่า

do did done etc

แต่ถ้าหากเสียงภาษาอังกฤษเสียงใดที่ไม่มีในภาษาไทย ผู้สอนก็จำเป็นต้องให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ และการฝึกเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย ผู้สอนจะต้องฝึกถึงขั้นที่นักเรียนทำได้จริง ๆ จนเป็นนิสัยเลยทีเดียว

ในการอธิบายบทเรียนต่าง ๆ นี้ การสอนวิธีนี้อุโลมให้ใช้ภาษาของผู้เรียนมาอธิบายได้ เพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาด้วย แต่ก็อย่าใช้ตลอดทั้งชั่วโมงที่สอน ควรจะใช้ภาษาของผู้เรียนเท่าที่จำเป็น เช่น การอธิบายเกี่ยวกับไวยากรณ์ หรือคำศัพท์หรือรูปประโยคต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจะแสดงท่าทางบอกความหมาย หรือใช้อุปกรณ์การสอนช่วยได้ และภายหลังที่อธิบายจนเข้าใจดีแล้ว ก็ควรจะมีการฝึกใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมด้วย

เนื่องจากวิธีสอนแบบฟัง-พูด นี้มีกำเนิดเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่มนักภาษาศาสตร์ กลุ่มโครงสร้าง และนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ที่มีความเชื่อร่วมกันว่า การใช้ภาษาก็ือนิสัยอย่างหนึ่งของคนเรา ดังนั้นคนเราจะเกิดนิสัยทางภาษาได้ก็ต้องอาศัยการฝึกฝน และยังเชื่ออีกว่าการเรียนภาษาต่างประเทศจะง่ายขึ้น ถ้าบทเรียนนั้นเริ่มต้นสอนด้วยภาษาพูดก่อน จากความเชื่อดังกล่าวนี้เอง William Multon ในฐานะนักภาษาศาสตร์คนหนึ่ง จึงได้ทำสรุป

แนวคิดเกี่ยวกับภาษา โดยเขียนเป็นบทความชื่อว่า “Linguistics and Language Teaching in the United States 1950 – 1960 เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการสอนตามแบบวิธีฟัง-พูดไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ภาษาคือคำพูด ไม่ใช่ข้อเขียน (*Language is Speech, not writing*)

การสอนแบบนี้มุ่งให้การเรียนรู้เป็นไปตามหลักธรรมชาติของการเรียนภาษากล่าวคือ เริ่มด้วยการฟังก่อน เมื่อเข้าใจจึงหัดพูด ต่อเมื่อการใช้ภาษาพูดคล่องแคล่วถูกต้อง จึงก้าวไปถึงการอ่าน และการเขียนตามลำดับ ในทางปฏิบัติจริงแล้ว 4 ทักษะจะสอนแยกกันไม่ได้ แต่ความสำคัญเน้นที่การพูดให้ได้ก่อน โดยให้ผู้เรียนฝึกการออกเสียงแต่ละคำในประโยคให้ถูกต้อง มีเสียงหนักเบา ต่อจากนั้นก็ฝึกพูดเป็นประโยค มีระดับเสียงขึ้นลงให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา แล้วจึงค่อยถึงทักษะเขียนเป็นลำดับสุดท้าย

2. ภาษาคือ นิสัย (*Language is a set of habits*)

เนื่องจากมีความเชื่อว่าภาษาคือนิสัย นิสัยจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการฝึกทำซ้ำ ๆ จนเกิดความเคยชิน การฝึกหัดพูดในระยะเริ่มแรกจึงต้องกระทำด้วยการเลียนแบบและพูดซ้ำ ๆ เลียนแบบและท่องจำประโยคสนทนาต่าง ๆ จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติ

3. ให้สอนภาษาไม่ใช่สอนเรื่องของภาษา (*Teach the language, not about the language*)

เนื่องจากเชื่อว่า เมื่อเรียนแล้วย่อมนำมาสื่อความหมายในสังคมได้จริง ๆ ไม่ใช่เป็นการเรียนเพื่อท่องจำคำอธิบาย แยกแยะโครงสร้างภาษา ซึ่งจะเห็นว่าขัดแย้งกับวิธีสอนแบบแปล ที่มุ่งสอนไวยากรณ์และแปล แต่การสอนแบบฟัง-พูดนี้ ผู้สอนจะสอนเฉพาะไวยากรณ์ที่มีปรากฏอยู่ในประโยคที่ใช้ฝึกพูดตอนนั้น ๆ เท่านั้น เมื่อผู้เรียนเข้าใจ ก็จะฝึกฝนอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษานั้นอย่างถูกต้อง

4. ภาษาคือสิ่งที่เจ้าของภาษาพูด (*A language is what native speakers say, not what someone thinks they ought to say*)

ภาษาที่ปรากฏในบทเรียนจะต้องเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้พูดจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งบางครั้งจะไม่พบถ้อยคำที่เคยปรากฏในตำราแบบเก่า เพราะภาษาเปลี่ยนไปตามผู้ใช้จึงไม่มีข้อผิดหรือถูกในเรื่องของการใช้ภาษา แต่ควรพิจารณาว่าเขาใช้ภาษานั้นกันอย่างไร ณ สถานการณ์ใด ไม่ใช่ภาษาที่ผู้สอนหรือใครก็ตามคิดเอาเองว่าควรเป็นเช่นนั้น

5. ภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน (*Languages are different*)

นักภาษาศาสตร์โครงสร้างที่พบว่าภาษาแต่ละภาษาจะมีลักษณะเฉพาะพิเศษของตนเองซึ่งไม่เหมือนกัน กล่าวคือไม่มีแบบของไวยากรณ์ที่จะเป็นแบบร่วมที่สามารถอธิบาย

โครงสร้างของภาษาต่าง ๆ ได้หมด ดังนั้นบทเรียนภาษาต่างประเทศจึงควรเอาส่วนที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นส่วนที่แตกต่างกันให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเป็นพิเศษ

5. วิธีสอนตามแนวปฏิวัติ (Transformational Approach)

วิธีสอนตามแนวปฏิวัติเกิดขึ้นจากกลุ่ม *Transformalists* ที่มองเห็นจุดอ่อนหลายประการของวิธีการสอนแบบฟัง-พูด จุดอ่อนที่ถูกโจมตีมากที่สุดคือ วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนท่องจำรูปประโยค โดยฝึกพูดซ้ำ ๆ เป็นการเน้นแต่เฉพาะการแสดงออกด้านเดียว คือการเลียนแบบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างประโยคแต่อย่างใด วิธีสอนแนวปฏิวัติจึงมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างมากกว่าความคล่องในการใช้ภาษา เพราะเชื่อว่าหากผู้เรียนมีความเข้าใจกฎเกณฑ์ หรือโครงสร้างของภาษาอย่างดีแล้ว ผู้เรียนจะสามารถสร้างและพัฒนาการใช้ภาษาได้เรื่อยไป ดังนั้นในการสอนเริ่มแรกผู้เรียนจึงต้องเรียนกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษา ฝึกเปลี่ยนรูปแบบของประโยค เรียนการใช้ประโยครูปอื่น ๆ ที่ยังคงความหมายเดิมกับประโยคต้นแบบ และมีการเรียนกฎเกณฑ์ทางเสียงโครงสร้าง และคำศัพท์ด้วย

6. วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาได้เปลี่ยนแปลงไป จากการที่ให้ผู้เรียนเรียนกฎเกณฑ์ เรียนความหมายศัพท์ ก็หันกลับมาเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเหมาะสมกับบุคคลที่ติดต่อด้วย บทเรียนต่าง ๆ มิได้เน้นเนื้อหาทางไวยากรณ์เป็นหลักดังแต่ก่อน แต่ยึดจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นหลัก ควบคู่ไปกับเรียนเนื้อหาทางไวยากรณ์ ทั้งนี้เนื้อหาของบทเรียนจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายกับบุคคลต่าง ๆ กล่าวคือต้องพิจารณาว่าใครพูดกับใคร ผู้พูด-ผู้ฟังมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และกำลังอยู่ในสถานการณ์ใด

ด้วยเหตุที่เป้าหมายของวิธีสอนชนิดนี้ มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้จริง การทำบทเรียนต่าง ๆ จึงเน้นเนื้อหาที่จะใช้ในการสื่อสารมากกว่าที่จะเน้นด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ หรือรูปแบบประโยคการเรียนการสอนจะใช้กิจกรรมการฝึก ได้-ตอบกันไปมา โดยกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นการให้ประสบการณ์กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีโอกาสหรือมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาก็จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มที่

นับแต่ปี ค.ศ. 1976 เป็นต้นมา แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารก็ได้ขยายวงกว้างออกไปทั่วโลก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาและยุโรป การสอนเพื่อการสื่อสารเน้นเป้าหมายในการเรียนการสอนที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ประสิทธิภาพของความสามารถในการสื่อสาร

2. การพัฒนากระบวนการสอน โดยเน้นให้ทักษะทั้ง 4 ในการเรียนภาษา (ฟัง พูด อ่าน และเขียน) เป็นทักษะสัมพันธ์ในการสื่อความหมาย

แนวทฤษฎีการสอนเพื่อการสื่อสาร

Hymes (Hymes, 1972:281) เสนอความเห็นที่ว่าทฤษฎีทางภาษาศาสตร์จะต้องเกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการสื่อสารและวัฒนธรรม ความสามารถทางภาษาหมายถึง ความสามารถของผู้พูด ในการสื่อความหมายในชุมชน ตามความเห็นของ Hymes นั้น ผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร จะต้องมีความรู้ และความสามารถในการใช้ภาษาได้โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย

1. การใช้ภาษานั้น เป็นไปอย่างถูกต้องตามกาลเทศะหรือไม่ เช่น เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ การพูดกับบุคคลที่ต่างฐานะ เช่น พูดกับผู้ใหญ่กว่า เด็กกว่า หรือพูดกับเพื่อน
2. การใช้ภาษานั้น ช่วยให้การแสดงความหมายเป็นที่เข้าใจชัดเจนหรือไม่เพียงใด เช่น ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ผู้พูดสามารถใช้ภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจและปฏิบัติตามได้ดีเพียงใด
3. การใช้ภาษานั้น สอดคล้องกับเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จเพียงใด เช่น การถ่ายทอด หรือบอกเล่าให้ผู้อื่นทราบว่าเกิดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น หรือผู้พูดมีความคิดเห็นกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร
4. การใช้ภาษานั้น สามารถสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจได้จริงเพียงใด เพื่อนำไปใช้จริง และเกี่ยวข้องกับสิ่งใดได้บ้าง เช่น รู้จักใช้ถ้อยคำ สำนวน และน้ำเสียง เพื่อสื่อความหมาย ในทางความรู้สึก เช่น ความรัก ความโกรธ เสียใจกับความทุกข์ ความสูญเสียของบุคคลต่าง ๆ

จากการพิจารณาอย่างผิวเผิน จะพบว่าวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร มีส่วนคล้ายคลึงและแตกต่างกับวิธีสอนแบบฟัง-พูดอยู่หลายประการ Finocchiaro และ Brumfit (Finocchiaro and Brumfit: 1983: 91-93) ได้แสดงความแตกต่างของวิธีสอนแบบฟัง-พูด ซึ่งเป็นวิธีสอนภาษา ในแบบเดิม และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นแนวโน้มการสอนภาษาในปัจจุบันไว้หลายประการ ในที่นี้จะขอคัดมาเปรียบเทียบให้ดูเฉพาะบางส่วนสำคัญ ๆ เท่านั้น

วิธีการสอนแบบ ฟัง-พูด	การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นโครงสร้างและรูปของภาษามากกว่าการเน้นความหมายของภาษา 2. ใช้การท่องจำ บทสนทนา ได้ตอบ 3. หลีกเลี่ยงการอธิบายไวยากรณ์และห้ามการแปล 4. การอ่านและการเขียนจะสอนต่อเมื่อภาษาพูดดีพอแล้ว 5. ภาษาเป็นนิสัย ดังนั้นต้องป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดได้ 6. ห้ามใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนในการเรียนการสอน 7. เน้นการออกเสียงให้เหมือนกับเจ้าของภาษา (native speakers) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความหมายของภาษาเป็นสำคัญ 2. ถ้าใช้บทสนทนาจึงจะเน้นที่หน้าที่ของภาษาในการสื่อสาร ไม่ต้องท่องจำ 3. ใช้ทุกวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจ อาจใช้การแปลบ้างก็ได้ หากผู้เรียนได้รับประโยชน์ 4. ใช้วิธีทักษะสัมพันธ์คือ การอ่านการเขียนจะเริ่มไปพร้อมกับการพูดก็ได้ 5. ภาษาจะถูกสร้างสรรค์ โดยแต่ละคน และจะผ่านการทดลองถูก-ผิด ได้ด้วยตนเอง 6. อาจพิจารณาใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนได้ หากจะช่วยให้การสอน การอธิบายง่ายขึ้น 7. เน้นที่การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจ เมื่อออกเสียงให้เข้าใจได้ก็ใช้ได้

ชนิดของกิจกรรมในการเรียนการสอน

ชนิดของกิจกรรม หรือแบบฝึกหัดที่จะจัดให้สอดคล้องกับแนวทฤษฎีการสื่อสารไม่มีข้อจำกัด จะเป็นกิจกรรมแบบใดก็ได้ แต่ควรให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจจุดประสงค์ในการสื่อสารตามหลักสูตร พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสื่อสาร เพื่อการปฏิสัมพันธ์หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลบางอย่างแก่กันและกัน

กิจกรรมการสื่อสารโดยทั่วไปจะจัดในแบบที่ให้ผู้เรียน เดิมข้อมูล หรือช่วยกันค้นหาว่าหาข้อมูลที่ขาดหายไป กิจกรรมการสื่อสารแยกออกได้ 2 ประเภท คือ

1. **กิจกรรมการสื่อสารตามหน้าที่ของภาษา** ได้แก่ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะช่วยกันค้นหาสิ่งที่ขาดหายไป เช่น จากแผนที่ จากรูปภาพ การจัดลำดับภาพ หรือเหตุการณ์ การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การปฏิบัติตามคำสั่งต่าง ๆ เป็นต้น

2. กิจกรรมสื่อสารที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การสนทนา การอภิปรายร่วมกัน การเขียนบทสนทนา เขียนบรรยายถึงสิ่งที่ตนคิดฝัน การสร้างสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ต่าง ๆ การแสดงท่าทางประกอบ และการโต้วาที เป็นต้น

บทบาทของผู้เรียน

ผู้เรียนควรจะอยู่ในฐานะที่ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือกันและกัน และมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกัน

บทบาทของผู้สอน

ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้กระบวนการการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และสะดวกระหว่างผู้เรียน ผู้สอนจะต้องเป็นผู้จัดหาบทเรียน หรือเป็นแหล่งความรู้ให้กับผู้เรียน
2. ผู้สอนต้องให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ คอยดูแลให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
3. เป็นนักวิจัยที่จะต้องค้นหาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการให้คำแนะนำ การจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมี 3 ชนิดคือ

1. สื่อการเรียนการสอนโดยยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก (Text – based)

การทำแบบเรียนขึ้นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ควรคำนึงความยากง่ายของเนื้อหา การลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม ประมวลเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน โดยมีการชี้แนะการใช้ภาษาสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ได้ถูกต้องทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และงานอาชีพ

2. สื่อการเรียนการสอนที่ยึดการปฏิบัติกิจกรรมเป็นหลัก (Task – based)

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดนั้น จะต้องให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติทางภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ และได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ กันด้วยตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ ควรเป็น เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง คู่มือแบบฝึกหัด บัตรคำชี้แนะ

3. อุปกรณ์ของจริง (Reality)

การนำอุปกรณ์ของจริง จากชีวิตประจำวันเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การสื่อสารของผู้เรียนมีชีวิตชีวา และมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น สัญลักษณ์ วารสารโฆษณา หนังสือพิมพ์ ฉลากยา ตลอดจนแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

ข้อดีของวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร

1. เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้จริง เนื้อหาในบทเรียนเป็นภาษาที่มีความหมายและใช้ได้จริงในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน
2. เมื่อเห็นประโยชน์ว่าภาษาที่เรียนนำมาใช้ได้จริง ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
3. การให้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การพูดโต้-ตอบ การอภิปรายร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ และเป็นผู้มีบทบาทคนหนึ่งในกลุ่ม การได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ที่สนิทกัน ช่วยลดความกลัวในการพูดภาษาผิดลงได้ ไม่อายหากจะมีการพูดผิดในบางครั้ง
4. ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน เพราะเรียนด้วยกิจกรรมเป็นสื่อ
5. เมื่อเกิดความเข้าใจความหมายของภาษาได้ดี ย่อมนำภาษามาใช้ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

ข้อเสีย

1. ยังไม่มีแบบเรียนที่จะใช้สอนในแนวการสอนแบบนี้มากนัก ครูต้องรับภาระหนักในการจัดทำบทเรียนเอง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม
2. ครูผู้สอนต้องได้รับการอบรมในด้านวิธีสอนเป็นอย่างดี มิฉะนั้นผู้เรียนจะเกิดความล้มเหลวได้ โดยเฉพาะการฝึกการใช้ภาษาโต้-ตอบ
3. กิจกรรมทางภาษาต้องใช้อุปกรณ์มาก หากเตรียมมาไม่ดี หรือไม่มีการเตรียมสถานการณ์ล่วงหน้า จะทำให้เสียเวลาในห้องเรียนมาก